

Asia: VN/3215/2021

Väliraportti: Vapaa!-Fri! -hanke vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi ikääntyvässä yhteiskunnassa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ensi- ja turvakotien liitto kiittää lausuntopyynnöstä ja monipuolisesta eri näkökulmia esiintuovasta väliraportista, johon sisältyviin huomioihin on helppo yhtyä. Väestön ikääntyminen on merkittävä haaste, mutta myös mahdollisuus vapaaehtoistoiminnalle. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa mahdollisuuksia mielekkääseen toimintaan ja toimintakyvyn ylläpitämiseen ja vertaisuuteen niin ikääntyville kuin muillekin. Vapaaehtoistoimintaa on alettu pitää yleisellä tasolla yhä enemmän ja enemmän merkityksellisenä ja tärkeänä. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia ja hyötyjä niin yksilölle kuin yhteiskunnalle on kuitenkin vielä osin heikosti tunnustettu ja tunnustettu käytännössä ja toiminnan tasolla. Sosiaali- ja terveysjärjestöissä tehtävän vapaaehtoistoiminnan on arvioitu vastaavan vähintään 21 000 htv panosta. Lisäksi on arvioitu, että yksi vapaaehtoistoimintaan suunnattu euro tuo kuusi takaisin.

Osassa jäsenyhdistyksistämme vapaaehtoiset ja jäsenet ovat ikääntyneitä, mutta samalla he ovat hyvin sitoutuneita toimintaan. Yhteisöllisyyden ja vapaaehtoisten tarpeiden ja toiveiden huomiointi pitävät heidät aktiivisina toimijoina. Toki tämän pitkäjänteisen osallistumisväylän rinnalle on hyvä kehittää uudenlaisia pop up-vapaaehtoistehtäviä. Uudenlaisia tehtäviä kehitettäessä on kuitenkin tärkeää huomioida organisaation perustehtävä ja se, että toiminta vastaa tarpeeseen. Helpoimmin tämä käy kaltaisessamme järjestössä, kun pohditaan kokonaisuudessaan asiakkaan/avun saajan mahdollisuutta jäädä toimimaan järjestöön halutessaan. Keskiössä on osallisuuden mahdollistaminen laajemmin ja kynnyksettömästi. Asiakas apua hakiessaan saa ensin ammattiavun lisäksi vertaistukea. Kun on itse saanut vertaistukea, on tärkeää mahdollistaa myös vertaisena toimiminen. Kun on toiminut vertaisena, voi kysyä kiinnostuksesta toimia myös kokemustoimijana ja tarjota siihen työkaluja, mahdollisuuksien mukaan myös koulutusta. Ensi- ja turvakotien liitto on järjestänyt kokemusasiantuntijakoulutusta ja yhdistyksilleen myös kouluttajakoulutusta. Tällaisen prosessin selkeyttäminen ja mahdollistaminen tukee ihmisen osallisuutta jokaisessa vaiheessa.

Nuorten mukaan saaminen lähtee aidosta halusta muuttaa toimintaa eri näköiseksi. On hyvä mahdollistaa omaehtoinen toiminta ja lähteä aidosta kehittämisajattelusta siten, että kukaan ei tiedä valmiiksi vastauksia. Vapaaehtoistoimintaa kehitettäessä täytyy hyväksyä se, että uudenlainen toiminta voi poiketa täysin vanhasta ja totutusta. Täytyy myös hyväksyä se, että nuoria ei välttämättä kiinnosta yhdistyksen perinteinen yhdistyksen luottamushallintoon (hallitukseen) osallistuminen vaan suora toiminta ja halu auttaa ja osallistua pistemäisesti oman kiinnostuksen mukaisissa kohdissa. Yhtenä hyvänä keinona nuorten aktivointiin on ollut esim. korkeakoulussa valinnaisena olleet vapaaehtoistoiminnan kurssit. Tätä kautta opiskelijat ovat päässeet toimimaan vapaaehtoisena yhdistyksessä osana opintoja ja osa on jäänyt toimintaan myös opintojakson suorittamisen jälkeen. Osaamisen tunnistaminen ja osaamismerkkien laajempi hyödyntäminen vapaaehtoistoiminnassa olisi tärkeää nuorten kannustamiseksi vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen. Olisi tärkeää, että peruskoulutusta lähtien eri oppiasteilla olisi opetussisällöissä tietoa kansalaisjärjestöistä ja vapaaehtoistoiminnasta eri muotoineen. Sitä kautta voisi aktivoida nuoria osallistumaan entistä enemmän vapaaehtoistoimintaan.

Teemme yhteistyötä muiden järjestöjen kanssa liittyen mm. vapaaehtoistoimintaan kotoutumisen keinona. Olemme osallistuneet mm. Suomen Pakolaisavun ylläpitämään vertaistoiminnan verkostoon ja heidän järjestämiin koulutuksiin. Olemme myös itse järjestäneet jäsenyhdistysten työntekijöille koulutusta kulttuurisensitiivisestä vapaaehtoistoiminnasta ja meillä suunnitteilla tehdä materiaaleja eri kielillä. Tuetun vapaaehtoistoiminnan mallien kehittäminen edistäisi kaikkien osallistumista vapaaehtoistoimintaan kielitaidosta tai taustasta huolimatta.

Ylipäätään vapaaehtoistoiminnan arvo ja laajuus olisi tärkeää tunnistaa ja tunnustaa yhteiskunnassa ja erityisesti hyvinvointialueilla siten, että sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoisten ja vertaisten tarjoama tuki nähdään voimavarana ja järjestötoiminnan toimintaa ja toimintaedellytyksiä tuetaan taloudellisesti avustuksilla.

Siltaniemi Aki
Ensi- ja turvakotien liitto ry